

Relationship between identity styles, responsibility, religious biases and loneliness among MA students

Mahdie Saghahi Poorseyfi^{1*}, Reza Ranjbaran²

1- MA in clinical psychology. Psychology faculty. Islamic Azad University- Semnan Branch, Semnan, Iran.
Mr.fm_163@yahoo.com (Corresponding Author)

2- PHD student in health psychology. Psychology faculty. Payam Noor University- Tehran Branch, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction: In processing of universalization and universal making, identity will be one of the most important problems in front of developing regions and proceeding this category will unavoidable.

Purpose: The purpose of this research is investigating the relationship between identity styles, responsibility, religious biases and loneliness among MA students in Islamic Azad University Semnan Branch.

Methodology: The sample of this study involves 250 MA students in Islamic Azad University Semnan Branch and we have used sampling method to select the participants. The present research tool is Berzonsky's identity styles, responsibility, Allport's religious biases and UCLA loneliness and solidarity research method. For analyzing data by the use of multivariate regression statistic method and Pierson's solidarity, the investigation hypotheses have been tested.

Results: The results showed that dizzy/avoidance identity style could predict the students' loneliness. Also, there is an inverse and negative relationship between their responsibility and commitments and the students' loneliness and there is no ability to predict the students' loneliness based on religious biases. Finally we come to this conclusion that there is no significant difference between two groups of girls and boys in terms of identity styles, responsibility, religious biases and loneliness.

Conclusion: For decreasing loneliness, it is better to encourage the commitment and normative styles in people and making responsible sense in them.

Key words: identity styles, responsibility, religious biases, loneliness

رابطه سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری و جهت‌گیری مذهبی با احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد

مهدیه سقایی پورسیفی^{۱*}، رضا رنجبران^۲

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان، سمنان، ایران.

(نویسنده مسئول) Mr.fm_163@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری روانشناسی سلامت، دانشکده روانشناسی، دانشگاه پیام نور واحد تهران، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: هویت، یکی از مهمترین مسائل و چالش‌های پیش روی جوامع در حال توسعه در طی فرآیند جهانی شدن و جهانی سازی خواهد بود و پرداختن به این مقوله ضرورتی اجتناب ناپذیر می‌نماید.

هدف: هدف این پژوهش بررسی رابطه بین سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری و جهت‌گیری مذهبی با احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان است.

روش: نمونه پژوهش مورد نظر شامل ۲۵۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی سمنان می‌باشد، که برای انتخاب آزمودنیها از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. ابزار پژوهش حاضر پرسشنامه‌های سبک‌های هویت برزونسکی، مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری مذهبی آلپورت و احساس تنهایی UCLA و روش تحقیق همبستگی می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روشهای آماری رگرسیون چند متغیره و همبستگی پیرسون به آزمون فرضیه‌های مورد تحقیق پرداخته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که سبک هویت سردرگم/اجتنابی توان پیش‌بینی احساس تنهایی دانشجویان را دارد. همچنین احساس تنهایی دانشجویان با حس مسئولیت‌پذیری و تعهدشان رابطه عکس و منفی دارد و توان پیش‌بینی احساس تنهایی دانشجویان بر اساس جهت‌گیری مذهبی شان وجود ندارد. در نهایت به این نتیجه رسیدیم که بین دو گروه دختران و پسران نیز از نظر سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری مذهبی و احساس تنهایی تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: برای کاهش احساس تنهایی بهتر است سبک هویت متعهد و هنجاری را در افراد تقویت نمود و حس مسئولیت‌پذیری را در ایشان بوجود آورد.

کلید واژه‌ها: سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری مذهبی، احساس تنهایی

مقدمه

یکی از مسائل مهم و ضروری در دنیای امروزی پرداختن به موضوع هویت^۱ است، چرا که رشد انسان را در زمینه‌های مختلف روانشناختی از جمله شخصیت میسر می‌سازد، اریکسون اصطلاح «بحران هویت»^۲ را در توصیف فرایند رشد هویت مطرح می‌کند، و معتقد است که بحران هویت را بخش جدایی‌ناپذیر از سردرگمی هویت می‌نامند. قشر دانشجویی به مثابه نقطه کانونی مسئله هویت، حائز اهمیت است. شاید استنباط این باشد که دانشگاه مجالی را برای دانشجویان جهت نیل به هویت شخصی فراهم آورد و در این راستا با شناخت ویژگیها، نیازها و خواسته‌های هر یک از آنان برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران حوزه آموزش عالی را یاری نموده تا بتوانند آگاهانه، مدبرانه و معطوف به هدف خط‌مشی‌هایی را برای این قشر طراحی نمایند.

کار کردن نیاز هر انسان سالم و درمانگر احساسی نگر و خیالپردازی جوانان است. جوانی که به دنیای کار وارد می‌شود، فشارهای ناشی از هیجانات جوانی را بهتر تحمل کرده و رشد اجتماعی، فکری و عاطفی وی تسریع می‌شود. محققین معتقدند اگر همه افراد به مسئولیت^۳‌های خود عمل کنند و خود را متعهد به انجام آن بدانند جامعه با پیشرفت بیشتری روبرو می‌شود و از بسیاری جرم و جنایتها کاسته خواهد شد (طباطبایی، کاکایی، محمدی، ۱۳۹۱).

مذهب^۴، به عنوان مجموعه‌ای اعتقادات، بایدها و نبایدها و نیز ارزشهای اختصاصی و تعمیم یافته، از موثرترین تکیه‌گاه‌های روانی به شمار می‌رود و قادر است معنای زندگی را در لحظه‌های عمر فراهم کند و در شرایط خاص نیز با فراهم سازی تکیه‌گاه‌های تبیینی، فرد را از تعلیق و بی‌معنایی نجات دهد (کرمانی مامازندی،

دانش، ۱۳۸۹). آملینگ^۵ از مذهب به مثابه یک مجموعه عقاید سازمان یافته یاد می‌کند که به سؤالات زندگی پاسخ می‌دهد و در قلب متون مذهبی، تشریفات و اعمال سازماندهی می‌شود. اسپیکلا و همکاران، مذهب را به عنوان یک نظام مرجع برای تفسیر وقایع زندگی مورد بحث قرار می‌دهند. مذهب به عنوان یک نظام با معنا تصور می‌شود که افراد از آن برای کمک به فهم مسایل جهانی، پیش‌بینی، مهار وقایع و حفظ حرمت خود استفاده می‌کنند. در همین زمینه، یکی از موضوعات دینی و مذهبی، که از سوی محققان به عنوان شاخص پیروی یا تمایل به آموزه‌های دینی در پیشینه تحقیقات مطرح شده، جهت‌گیری مذهبی است (گل پرور، خاکسار، ۱۳۹۱). این مفهوم به دلایل ابزاری بودن افراد، در گزاردن کنشهای مذهبی دلالت دارد (البرزی، جوکار، ۱۳۹۰).

احساس تنهایی^۶ به معنای تفاوت مابین سطح مطلوب و سطح موجود در روابط اجتماعی افراد است و هر چه این تفاوت بیشتر باشد احساس تنهایی بیشتر است و تنهایی نوعی احساس تهی بودن و خلاء درونی است. فرد احساس انزوا کرده و از دنیا جدا می‌شود، از کسانی که دلش می‌خواست با آنها رابطه داشته باشد، می‌برد. انواع و درجات مختلفی از احساس تنهایی وجود دارد، شاید تنهایی را به صورت یک احساس مبهم از درست نبودن تجربه امور، تجربه کند، این نوع حالت نوع خفیفی از احساس تهی بودن است. شاید هم تنهایی را به صورت محرومیت و درد بسیار شدید تجربه نماید (احمدی، ۱۳۸۸). یک نوع از تنهایی به گم کردن یک شخص خاص، به دلیل مرگ یا دوری‌اش مربوط می‌شود، نوع دیگر تنهایی ناشی از فقدان تماس با مردم است، به دلیل اینکه ممکن است واقعاً به صورت فیزیکی به خاطر کار در شیفت شب یا اقامت در ساختمانی که مردم به ندرت

1. Identity
2. Crisis of identity
3. Responsibility
4. Religion

5. Amling
6. Soleness sensation

هنجاری^{۱۱} یا اطلاعاتی^{۱۲} داشتند اختلالات رفتاری کمتری از خود نشان دادند.

در پژوهشی که رنجبران در سال ۱۳۹۰ تحت عنوان رابطه سبک‌های هویت و خودکارآمدی با سلامت روان دانش‌آموزان پسر و دختر ۱۵ تا ۱۸ ساله مراکز شبانه روزی استان تهران انجام داده است، نمونه پژوهش مذکور شامل ۱۸۰ نفر دانش‌آموز شبانه روزی و ۱۱۰ نفر دانش‌آموز مدارس عادی بوده است. نتایج نشان داد که سبک هویت هنجاری توان پیش‌بینی سلامت روان و سبک هویت اطلاعاتی توان پیش‌بینی خودکارآمدی دانش‌آموزان دارد. همچنین بین دختران و پسران از نظر سبک‌های هویت تفاوت معناداری وجود ندارد.

در تحقیقی دیگر که توسط طباطبایی، طباطبایی، کاکایی و محمدی آریا با عنوان رابطه سبک‌های هویت و مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله‌ی شهر تهران در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ انجام داده‌اند، از نمونه‌ای به حجم ۶۰۰ نفر استفاده کرده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین سبک‌های هویتی و مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان دبیرستانی رابطه وجود دارد و رابطه‌ی بین سبک‌های هویتی و مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی تابع جنس است.

سعادت‌ی شاهر (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه پایگاه هویت و سلامت عمومی و مسئولیت‌پذیری در دانشجویان دانشگاه تهران» انجام داد به این نتیجه رسید که بین سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری، و سردرگمی/اجتنابی با سلامت عمومی دانشجویان رابطه وجود دارد. در این پژوهش بین سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری با افسردگی، اضطراب، علایم جسمانی و عملکرد اجتماعی همبستگی معنادار منفی وجود دارد. بین سبک هویتی سردرگمی/اجتنابی با خرده

به آنجا رفت و آمد می‌کنند، از دیگران جدا شده باشد، فرد حتی ممکن است از نظر عاطفی احساس تنهایی کند، در حالیکه در میان مردم هست ولی در برقراری رابطه با آنها دچار مشکل می‌باشد. ویس^۷ (۱۹۷۳) بین تنهایی ناشی از انزوای اجتماعی و تنهایی ناشی از انزوای عاطفی تفاوت قائل شده است و بر این اساس، دو مقوله تنهایی عاطفی و تنهایی اجتماعی را ارائه کرده است، تنهایی عاطفی در نتیجه فقدان وابستگی عاطفی فرد به اشخاص دیگر بوجود می‌آید در حالیکه در تنهایی اجتماعی فقدان مشارکت فرد در روابط و شبکه‌های اجتماعی برجستگی دارد (ارنست، کاکلوپو، ۲۰۰۵).

برزونسکی^۸ (۲۰۰۳) به بررسی ارتباط بین سبک‌های هویت و سطح سلامت عمومی در دانشجویان پرداخت. نتایج نشان داد که در افراد دارای سبک هویت هنجاری، سطح تعهد بالا بود اما، سطح سلامت عمومی متوسط بود. افراد دارای سبک هویت سردرگم/اجتنابی^۹ از کمترین سطح تعهد و سلامت عمومی برخوردار بودند. در این تحقیق تفاوت معنا داری بین زنان و مردان در اکتساب هویت و برخورداری از سلامت عمومی مشاهده نشد.

آدامز^{۱۰} و دیگران (۲۰۰۶) در تحقیقی ارتباط سه سبک هویت (هنجاری، اطلاعاتی، سردرگم/اجتنابی) را با ناسازگاری بررسی کردند. در این تحقیق از ۲۰۰۱ نفر دانش‌آموز دبیرستانهای پایه‌های بالا و پایین شهرهای کالگاری و ادمونتون کانادا استفاده شد. نتایج آماری این تحقیق نشان داد که نوجوانانی که الگوی هویتی سردرگم/اجتنابی داشتند اختلالات رفتاری و بیش‌فعالی نشان دادند. در مقابل نوجوانانی که الگوی هویتی

7. Veys

8. Berzonoski

9. Amaze identity style

10. Adams

11. Normative identity style

12. Informative identity style

تا همه اعضای نمونه شانس برابر برای انتخاب شدن داشته باشند.

پرسشنامه سبک‌های هویت برزونسکی (ISI):

پرسشنامه سبک‌های هویت برزونسکی (ISI) در سال ۱۹۸۹ توسط برزونسکی در آمریکا تدوین شد و در سال ۱۹۹۲ تجدید نظر شد. این پرسشنامه دارای ۴ خرده مقیاس است که شامل سه سبک هویت (اطلاعاتی، هنجاری و نامتمايز/اجتنابی) و یک مقیاس تکمیلی (تعهد) است. فیلیپس و پیتمن (۲۰۰۷) ضرایب اعتبار این آزمون را برای سبک اطلاعاتی ۰/۷۵، سبک هنجاری ۰/۵۸ و سبک نامتمايز/اجتنابی ۰/۷۳ گزارش نمودند. در ایران نیز آقاجانی (۱۳۸۱) با بهره‌گیری از آلفای کرونباخ پایایی سبک اطلاعاتی را ۰/۷۳، سبک هنجاری ۰/۷۰ و سبک نامتمايز/اجتنابی ۰/۶۹ و تعهد را ۰/۶۸ برآورد نمود. غرایبی و همکاران (۱۳۸۴) ضرایب پایایی برای سبک‌های هویتی اطلاعاتی، هنجاری و نامتمايز/اجتنابی و تعهد هویتی را به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۲، ۰/۸۱ و ۰/۸۵ گزارش نمودند. خدایی و همکاران (۱۳۸۸) نیز ضرایب اعتبار خرده مقیاس‌های این آزمون را از ۰/۵۳ تا ۰/۷۲ گزارش نمودند.

پرسشنامه هوش اخلاقی:

پرسشنامه هوش اخلاقی به عنوان توانایی کاربرد اصول اخلاق جهانی در اخلاقیات، اهداف و مراودات یک فرد از روی قاعده است. این پرسشنامه دارای ۴۰ سوال بوده و هدف آن بررسی ابعاد مختلف هوش عاطفی (عمل کردن مبتنی بر اصول، ارزشها و باورها، راستگویی، استقامت و پافشاری برای حق) (ایستادگی بخاطر حقیقت)، وفای به عهد، مسئولیت‌پذیری برای تصمیمات شخصی، اقرار به اشتباهات و شکستها، قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران، فعالانه علاقمند بودن به دیگران (اهمیت دادن خود جوش به دیگران)، توانایی در بخشش اشتباهات خود، توانایی در بخشش اشتباهات

مقیاس‌های افسردگی، اضطراب، علایم جسمانی و عملکرد اجتماعی همبستگی معنادار مثبت مشاهده شد. اما بین سبک‌های هویتی، سلامت عمومی و مسئولیت‌پذیری زنان و مردان تفاوت معناداری دیده نشد.

به دلیل اهمیت شناخت سبک‌های هویت برای تسهیل در شناسایی مسائل روانشناختی و شناخت بیشتر افراد از خود و دیگران؛ و همچنین داشتن مسئولیت برای تسهیل در روابط اجتماعی و پیشرفت در آن برای جلوگیری از احساس تنهایی و انزواطلبی، پژوهش در این زمینه برای افراد لازم دیده شد. همچنین به خاطر زندگی و داشتن جامعه‌ای اسلامی، شناخت بهتر از دین جزوه ملزومات زندگی می‌باشد. به همین علت پژوهش حاضر با موضوع بررسی رابطه سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری و جهت‌گیری مذهبی با احساس تنهایی در دانشجویان انتخاب شده است.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نوع توصیفی بوده و در حیطه تحقیقات کاربردی جای می‌گیرد. طرح پژوهشی حاضر یک طرح همبستگی است. در این پژوهش رابطه سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری و جهت‌گیری مذهبی با احساس تنهایی در دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

بنا به نظر اغلب محققان، جامعه عبارت است از همه اعضای واقعی یا فرضی که علاقمند هستیم یافته‌های پژوهشی را به آنها تعمیم دهیم (دلاور، ۱۳۸۵). جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ مشغول به تحصیل می‌باشند که طبق آمار دانشگاه جمعاً ۵۰۰۰ دانشجوی در این دانشگاه در مقطع کارشناسی ارشد حضور دارند. در این پژوهش نمونه شامل ۲۵۰ نفر می‌باشد که افراد نمونه به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند

دیگران) است. شیوه نمره گذاری آن در جدول زیر ارائه شده است:

گزینه	هرگز	به ندرت	بعضی اوقات	در بیشتر موارد	در همه مواقع
امتیاز	۱	۲	۳	۴	۵

اولیه توسط آلپورت و راس، همبستگی جهت گیری برون سو و درون سو ۰/۲۱ گزارش شد. هر گویه بدین صورت که کاملاً مخالفم ۵، تقریباً مخالفم ۴، تقریباً موافقم ۲ و کاملاً موافقم ۱ نمره گذاری می شود.

در ایران جان بزرگی همسانی درونی این آزمون را ۰/۷۱ و پایایی باز آزمایشی آن را ۰/۷۴ گزارش نمود. در پژوهش حاضر جهت بررسی پایایی این مقیاس، میزان آلفای کرونباخ برای جهت گیری درون سو ۰/۷۰ و جهت گیری برون سو برابر با ۰/۶۳ محاسبه شد.

پرسشنامه احساس تنهایی (UCLA):

این مقیاس به وسیله راسل و همکاران (۱۹۸۰) ساخته شد که دارای ۲۰ سؤال است و نمره فرد از حاصل جمع نمره های ۲۰ سؤال به دست می آید. این مقیاس تجدید نظر شده، با توجه به مقیاس اصلی UCLA ساخته شد. در مقیاس اصلی UCLA احتمال سوگیری در پاسخ-دهی وجود داشت و به همین منظور، متخصصان فوق تصمیم گرفتند که مقیاس جدید را با یک سری اصلاحات تهیه نمایند. گزارشها و شواهد بیانگر اعتبار همزمان این ابزار سنجش است ($r = 0/53$).

پایایی آزمون به روش باز آزمایشی از سوی راسل ۰/۸۹ گزارش شده است. همچنین، در سال ۱۹۹۸ راسل پیپلوا^{۱۳} و فرگوسن^{۱۴}، پایایی این آزمون را در باز آزمایشی مجدد ۰/۷۸ گزارش کردند. در مطالعه ای که بوسیله میردریکوند (۱۳۷۸) انجام گرفت، همبستگی بین مقیاسهای جدید و مقیاسهای اصلی ۰/۹۱ گزارش شد که

این پرسشنامه شامل ۱۰ بعد می باشد که طبق موضوع این پژوهش از ابعاد مسئولیت پذیری برای تصمیمات شخصی و قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران برای بررسی میزان مسئولیت پذیری دانشجویان استفاده شده است.

پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت:

این پرسشنامه دارای ۲۰ ماده بوده و جهت گیری مذهبی بیرونی (۱۱ ماده) و درونی (۹ ماده) را می سنجد. فگین در سال ۱۹۶۳ یک نسخه ۲۱ ماده ای ساخت و تمام گزینه های پرسشنامه آلپورت را در آن بکار برد و علاوه بر آن یک گزینه دیگر نیز به آن افزود که این گزینه همبستگی بالایی (۰/۶۱) با جهت گیری بیرونی داشت که از آن بعد این پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت. در مطالعه آلپورت همبستگی سوالات جهت گیری بیرونی با درونی ۰/۲۱- بود.

در این پژوهش جهت سنجش جهت گیریهای مذهبی افراد از مقیاس جهت گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰) استفاده شد. آلپورت و راس این مقیاس را با داشتن ۲۱ گویه برای سنجش جهت گیریهای درون سو و برون سو مذهب تهیه کردند. بر اساس نظریه آلپورت، مذهب درون سو، مذهبی فراگیر دارای اصول سازمان یافته و درونی شده است و عبارت از یک تعهد انگیزشی فراگیر که غایت هدف است نه وسیله ای برای دستیابی به هدفهای فردی. در حالی که مذهب برون سو به عنوان امری خارجی و ابزاری، با کارکرد ارضای نیازهای فردی مانند مقام و امنیت شناخته شده است. بر اساس مطالعات

13. Piplova

14. Ferguson

این مقیاس توسط شکرکن و میردریکوند (۱۳۷۷) ترجمه و پس از یک اجرای مقدماتی و اصلاحات به کار گرفته شد.

یافته‌ها

شاخصهای آماری مربوط به نمرات سبکهای هویت، مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری مذهبی و احساس تنهایی در دو گروه دانشجویان دختر و پسر محاسبه شد، و داده‌های توصیفی مربوط به هر متغیر در جدول ۱ مشاهده می‌شود. به منظور بررسی نتایج پژوهش، در ابتدا با استفاده از روش رگرسیون خطی به پیش‌بینی احساس تنهایی از طریق زیرمقیاسهای سبکهای هویت و جهت‌گیری مذهبی استفاده شد که این نتایج در جدول ۲ ارائه شده است، و همچنین برای بررسی رابطه احساس تنهایی و مسئولیت‌پذیری روش همبستگی پیرسون بکار رفته است که نتایج این آزمون در جدول ۳ آورده شده است.

اعتبار بالای این مقیاس جدید را نشان می‌دهد. در این پژوهش، به منظور تعیین پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر با ۰/۸۱ به دست آمد.

برای محاسبه روایی این آزمون بلچر و اورتگا از راه همبسته کردن نمره‌های حالت تنهایی با افسردگی ($r=0/41$) و اضطراب ($r=0/35$) ضرایب معناداری به دست آوردند. جونز نیز ضرایب روایی این آزمون را از راه همبسته کردن نمره‌های مقیاس احساس تنهایی با مقیاس افسردگی برابر با ۰/۲۷ محاسبه نمود که از لحاظ آماری معنادار است.

شیوه نمره‌گذاری این مقیاس شامل عبارات توصیفی است و چهار گزینه‌ای که شخص باید یکی از آنها را انتخاب کند عبارتند از "هرگز"، "بندرت"، "گاهی اوقات" و "اغلب". نمره‌گذاری ابزار مذکور به این صورت است که بعضی ماده‌های آن به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. حداقل نمره‌ای که آزمودنی می‌تواند در آزمون به دست آورد ۲۰ و حداکثر ۸۰ است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	گروه	میانگین	دامنه تغییرات	واریانس	انحراف معیار	ضریب کجی	ضریب کشیدگی
سبک هویت اطلاعاتی	پسر	۳۵/۷۹	۲۸	۳۸/۴۵	۶/۲۰۱	-۰/۱۳۷	-۰/۳۹۷
	دختر	۳۵/۸۶	۲۹	۴۵/۶۳۵	۶/۷۵۵	-۰/۱۱۹	-۰/۷۱۰
سبک هویت هنجاری	پسر	۳۲/۳۸	۲۶	۳۲/۷۴۳	۵/۷۲۲	-۰/۲۱۹	-۰/۵۰۹
	دختر	۳۲/۲۲	۳۱	۲۷/۶۳۲	۵/۲۵۷	-۰/۲۳۲	۰/۵۸۹
سبک هویت سردرگم	پسر	۳۰/۶۲	۳۰	۳۷/۹۹۶	۶/۱۶۴	۰/۰۱۸	۰/۰۳۶
	دختر	۳۰/۱۴	۳۳	۲۹/۴۲۹	۵/۴۲۵	۰/۱۶۶	۰/۸۱۴
سبک هویت متعهد	پسر	۳۵/۵۵	۳۱	۴۶/۴۳۲	۶/۸۱۴	-۰/۲۵۰	-۰/۵۰۶
	دختر	۳۵/۶۵	۴۵	۴۱/۴۲۶	۶/۴۳۶	-۱/۰۲۶	۴/۴۰۵
مسئولیت‌پذیری	پسر	۷۱/۰۵	۴۱	۶۶/۹۵۷	۸/۱۸۳	۰/۳۱۸	۰/۲۲۸
	دختر	۷۲/۵۶	۴۱	۸۸/۰۲۴	۹/۳۸۲	-۰/۱۲۷	-۰/۱۸۴
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	پسر	۳۸/۸۷	۳۹	۴۵/۲۸۶	۶/۷۲۹	۰/۲۵۹	۰/۴۴۶
	دختر	۳۸/۷۸	۲۷	۳۱/۵۷۶	۵/۶۱۹	-۰/۰۵۳	-۰/۲۹۹
جهت‌گیری مذهبی درونی	پسر	۲۶/۸۲	۱۸	۱۶/۱۸۹	۴/۰۲۴	۰/۱۹۸	-۰/۳۸۱
	دختر	۲۶/۸۱	۲۳	۱۶/۲۷۰	۴/۰۳۴	۰/۱۷۲	۰/۴۰۲

۰/۰۲۶	-۰/۲۶۱	۷/۴۹۳	۵۶/۱۴۴	۴۰	۴۲/۷۶	پسر	احساس تنهایی
-۰/۱۸۶	۰/۳۸۰	۹/۵۸۵	۹۱/۸۷۵	۴۴	۴۲/۵۶	دختر	

با توجه به جدول ۲ و با تأکید بر میزان F و سطح معنی داری بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط معنی داری بین جهت گیری مذهبی با احساس تنهایی در سطح $\alpha = 0/05$ مشاهده نمی شود. به عبارتی دیگر توان پیش بینی احساس تنهایی از طریق جهت گیری مذهبی وجود ندارد. از این رو، جهت شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون، ضروری است تا جدول ضرایب رگرسیون عنوان شود. با توجه به ضرایب رگرسیون چند متغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط مثبت معنی داری بین جهت گیری مذهبی با احساس تنهایی مشاهده نمی شود.

با توجه به جدول ۲ و با تأکید بر میزان F و سطح معنی داری بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط معنی داری بین سبکهای هویت با احساس تنهایی در سطح $\alpha = 0/05$ مشاهده می شود. به عبارتی دیگر توان پیش بینی احساس تنهایی از طریق سبکهای هویت وجود دارد. با توجه به ضرایب رگرسیون چند متغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط مثبت معنی داری بین سبک هویت سردرگم/اجتنابی با احساس تنهایی مشاهده می شود. بدین ترتیب که با افزایش سبک هویت سردرگم/اجتنابی، احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان نیز افزایش می یابد و با کاهش آن احساس تنهایی نیز کاهش می یابد.

جدول ۲: رگرسیون چند متغیری، پیش بینی احساس تنهایی از طریق سبک های هویت و جهت گیری مذهبی در دانشجویان کارشناسی ارشد

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری
احساس تنهایی	سبک های هویت	رگرسیون باقیمانده	۱۱۰۷/۷۵۲	۴	۲۷۶/۹۳۸	۳/۹۳۶	۰/۰۰۴
	جهت گیری مذهبی	رگرسیون باقیمانده	۳۲/۹۹۰	۲	۱۶/۴۹۵	۰/۲۲۰	۰/۸۰۳
			۱۵۳۵۸/۰۸۶	۲۰۵	۷۴/۹۱۷		

مفروضه ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۳ مشاهده می شود.

برای بررسی رابطه بین نمرات مسئولیت پذیری و احساس تنهایی دانشجویان، با توجه به داشتن تمامی

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین نمرات مسئولیت پذیری و احساس تنهایی دانشجویان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	N	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
مسئولیت پذیری	۷۱/۸۴	۸/۸۳۷	۲۰۸	-۰/۲۹۲	۰/۰۰۱
احساس تنهایی	۴۲/۶۵	۸/۶۲۳			

طبق جدول ۳ و با تأکید بر میزان ضریب همبستگی بدست آمده (۰/۲۹۲-) و با توجه به این که سطح معنی-داری ۰/۰۰۱ حاصل شده است، می‌توان مطرح نمود که رابطه عکس و معنی‌داری بین نمرات مسئولیت‌پذیری و احساس تنهایی دانشجویان در سطح $\alpha=0/05$ وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش مسئولیت‌پذیری، احساس تنهایی نیز کاهش می‌یابد.

نتیجه‌گیری و بحث

نوجوانی زمانی مناسب برای شکل‌دهی هویت (احساس و مفهومی از خود) است که تاریخچه گذشته فرد و توانمندیهای مورد نیاز برای سلامت روانشناختی در بزرگسالی را در هم می‌آمیزد. از این رو در این پژوهش به بررسی سبک‌های هویت در بین دانشجویان دانشگاه آزاد سمنان و رابطه آن با مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری مذهبی و احساس تنهایی این دانشجویان پرداخته شد.

سازمان بهداشت جهانی سلامت روانی را معادل بارآوردن شخصیت (خود و دیگران) از طریق فراهم آوردن محیط مناسب برای تامین نیازها و شکوفایی استعداد می‌داند. یکی از مسائل حائز اهمیت در حیطه شناخت خود که می‌تواند بر سلامت روان افراد تاثیرگذار باشد سبک هویت فرد است. سبک پردازش هویت عبارت است از اینکه افراد چگونه اطلاعات مربوط به خود و موضوعات هویتی بحث و گفتگو می‌کنند و تصمیم می‌گیرند. جدیدترین نظریه مربوط به هویت، نظریه سبک‌های هویت برزونسکی است. برزونسکی سازماندهی منتقدانه باورها را از تکالیف نوجوانان می‌داند و در تلاش مفهوم سازی تفاوت‌های فردی در تحول هویت به روش فرآیندی سه سبک پردازش هویت را بیان می‌کند: ۱- سبک هویت اطلاعاتی ۲- سبک هویت هنجاری ۳- سبک هویت سردرگم/اجتنابی.

هم‌اکنون مطالعاتی در حیطه رشد هویت وجود دارد که تفاوت‌های فردی مهمی را در رفتار و ویژگی‌های شخصیتی بین دانشجویان آشکار ساخته‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهند دانشجویانی که در اندازه‌گیری هویت نمره بالای میانگین می‌آورند قابل اعتمادترند، سازگارترند، خودپذیری بالاتری دارند و از لحاظ شخصیتی منسجم‌تر از دانشجویانی هستند که نمرات آنان پایین‌تر از متوسط است. برزونسکی (۲۰۰۵) طی تحقیقی نشان داد که افراد دارای سبک هویت اطلاعاتی در مقایسه با دو سبک دیگر از بالاترین سطح سلامت روانی و تعهد برخوردارند. از این رو سؤال اصلی این پژوهش آن است که آیا بین سبک‌های هویت، مسئولیت‌پذیری و جهت‌گیری مذهبی دانشجویان کارشناسی ارشد پسر و دختر با احساس تنهایی رابطه وجود دارد؟

این فرض پژوهش که به بررسی رابطه بین سبک‌های هویت با احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان می‌پرداخت در سطح $\alpha=0/05$ تایید شد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که رابطه مثبت معنی‌داری بین «سبک هویت سردرگم/اجتنابی» با «احساس تنهایی» وجود دارد. بدین ترتیب که با افزایش سبک هویت سردرگم، احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن، احساس تنهایی نیز کاهش می‌یابد، اما سبک‌های هویت هنجاری، اطلاعاتی و متعهد توان پیش-بینی احساس تنهایی را ندارد.

غضنفری (۱۳۸۹) می‌گوید: شاید تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی در شکل‌گیری هویت از سایر عوامل بیشتر باشد، زیرا جوانان متعلق به فرهنگ‌های قدیمی و نقاط دور افتاده یا محیط‌های روستایی، هویتی مناسب با شرایط محیط زندگی خود را شکل می‌دهند و جوانان محیط‌های پیچیده و باز تحت تأثیر افراد آن جامعه و فرهنگ هویتی متفاوت می‌سازند. یعنی با تغییر شرایط

در پژوهشی که احدی با موضوع بررسی رابطه احساس تنهایی و عزت نفس دانشجویان با سبکهای دلبستگی آنها پرداخت، نتیجه گرفت که احساس تنهایی با عزت نفس رابطه عکس دارد. از آنجائیکه افراد با عزت نفس بالاتر مسئولیت کارهای بیشتری را بر عهده می-گیرند و در اجتماع حضور بیشتری دارند، لذا احساس تنهایی کمتری بدلیل حضورشان دارند.

نهایتاً پیشنهاد می شود با کشف علت‌های بنیادی منجر به افزایش مسئولیت‌پذیری، می توان در استفاده صحیح و به موقع این عوامل در افراد جامعه، برای افزایش توانمندی ایشان و بهبودی کیفیت زندگی شان بهره برد. همچنین با شناخت عوامل موثر در ایجاد احساس تنهایی و بر طرف نمودن این عوامل، افراد جامعه را به سمت شاد زیستن و داشتن آرامش خاطر بیشتر سوق داد.

References

- Ahmadi, B. (1388). *Relationship of loneliness and self-regard with attachment styles in students*. 5 (1), 95-112.
- Berk, L.E. (1391). *Growth psychology* (2). Translation: Seyed mohmmadi, Y. Tehran: Arasbaran.
- Bayani, A., Gudarzi, H., Kuchaki, A. (1387). *Investigating the relationship between religious biases, anxiety & depression among students in Islamic Azad University Azadshahr*. Scientific magazine of psychical hygiene principles. 3. 209-214.
- Carone, A. D, Barona, F. D, (2001), " A Social Cognitive Perspective on Religious beliefs: Their Functions and Impact on Coping and Psychotherapy", Clinical psychology Review. V 7. 989-1003.
- Drennan, J, et al, (2008), " The experience of Social & Emotional Loneliness among Older People in Ireland", Aging & Society. V 8. 1113- 1133.
- Daneshvar pur, Z., Tajik smaiili, A., Shahraray, M. (1390). *Sexual differences in social intimacy: pattern of identity styles*.

اجتماعی و فرهنگی تسلیم‌طلبی در شکل‌گیری هویت جای خود را به درگیری و جستجوگری داده است. در بین دانشجویان نیز، که از آنان انتظار همنوایی‌هایی اجتماعی وجود دارد می‌توان گفت هر چه فرد در شکل-گیری ارزشها و هویت خود به گروه هنجار و مرجع نزدیک‌تر باشد، بیشتر مورد تایید و پذیرش دیگران واقع می‌شود و از احساس تنهایی کمتری نیز برخوردار خواهد بود.

همچنین در فرضی که به بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری و احساس تنهایی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد سمنان می‌پرداخت در سطح $\alpha=0/05$ تایید شد. ضریب همبستگی بدست آمده $r = -0/292$ بیانگر رابطه منفی و معنادار بین مسئولیت‌پذیری و احساس تنهایی است. به عبارت دیگر، با افزایش مسئولیت‌پذیری، احساس تنهایی دانشجویان نیز کاهش می‌یابد.

- Iranian psychiatric and clinical psychological journal. 13(4): 393-404.
- Delavar, A. (1391). *The guidance of research in psychology*. 11. Tehran: Arasbaran.
- Delavar, A. (1385). *The research method in psychology*. Tehran: Roshd.
- Ghazanfari, A. (1389). *Study of identity and contrast guidelines on psychic health among students in Esfahan*. Psychology skilled PHD thesis. Allame Tabatabaib University.
- Hicks, A. J, King, A. L, (2008)" *Religious Commitment and Positive Mood as Information about Meaning in Life* "Journal of Research in Personality. V 42. 43- 45.
- Hicks, J. A, King, L. A, (2009)," *Meaning in Life as a Subjective Judgment and a Lived Experience*", Social and Personality Psychology Compass. V 4. 638-653.
- Hejazi, E., Fartash, S. (1388). *The relationship between identity styles & identity commitment with quality of*

friendship. Psychology journal. 36 (1, 2). 167-186.

Idle, r E. L., et al, (2009)," *Religion and the Quality of Life in the Last Year of Life* ", Journal of Gerontology: Social Sciences, v 4, p. 528-537.

Jan bozorgi, M. (1391). *The relationship between religious biases psychic health among students in Tehran universities*. The journal of medicine search of Shahid Beheshti University. 31. 4. 345-350.

Jamali, F. (1382). *The relationship between religious biases, significant sensation of life & psyche health among student in Tehran University*. Psychology MA thesis. Tehran. Azahra University.

Jianbin, X. u, Mehta, K, (2003)," *The Effect of Religion on Subjective Aging in Singapore: An Interreligious Comparision*", Archives of Gerontology. V 4. 485-502.

Khodaii, M. (1388). *Preparation religious base scale in students*. Psychological journal. 3. 269-285.

Koenig, H. G, (2010)," *Religion, Spirituality and Aging*", Aging & Mental Health, v 1, p. 1- 30.

Levin, J, (2010)," *Religion and Mental Health Theory and Research*", International Journal of Applied Psychoanalytic Studies. V 2. 102-115.

McInnis, G. J., White, J.H., (2001)," *A Phenomenological Exploration of Loneliness in the Older Adult*", Archives of Psychiatric Nursing, v 3, p. 128-139.

Newtona, A.T, McIntosha, D.N., (2010)," *Specific Religious Beliefs in a Cognitive Appraisal Model of Stress and Coping*", International Journal for the Psychology of Religion. V 20. 39- 58.

Nilsson, B., et al., (2006)," *Is loneliness a psychological dysfunction? A literary study of the phenomenon of loneliness*", Scand J Caring Sci. v 20. 93-101.

Rajabpur, A. (1388). *The relationship between identity styles & psychic health among students in schools of Gorgan*. Training psychology MA thesis. Islamic Azad University Tehran Branch.

Saadati shahir, A. (1390). *Study of relationship between identity styles, psychic*

health & responsibility among students in Tehran universities. Training psychology MA thesis. Tarbiyat Moallem University.

Tabatabaii, N., Tabatabaii, SH., Kakaii, Y., Mohammadi, A. (1391). *Relationship between identity styles, responsibility and schooling advance among 15-18 adolescents in Tehran*. Social welfare. 12 (44). 42-43.

Rokach, A., et al., (2003)" *The Experience of Loneliness of Canadian and Czech youth*", Journal of adolescence, v 26, p. 267-282.

Saviko, N., et al., (2005)," *Predictors and Subjective Causes of Lonliness in an Aged Population*". Archives of Gerontology and Geriatrics. V 4. 223-231.

Theeke, L A., (2010)," *Sociodemographic and Health-Related Risks for Loneliness and Outcome Differences by Loneliness Status in a Sample of U.S. Older Adults*", Research in Gerontological Nursing. V 2. 99- 103.

Tsai, H. H., (2010)," *Videoconference Program Enhances Social Support, Loneliness, and Depressive Status of Elderly Nursing Home Residents*", Sigma Theta Tau International. V 8. 947-54.

Vlaming, R. D., et al., (2010)," *Evaluation design for a complex intervention program targeting loneliness in noninstitutionalized elderly Dutch people*", BMC Public Health. V 10. 552-560.

Wiseman ,H., et al., (2006)" *Why are They Lonely? Perceived Quality of Early Relationship with Parents, Attachment, Personality Predispositions and Loneliness in first-year University Students*". Personality and Individual Differences. V 40. 237-248.

Yehya, N. A., Dutta, M.J., (2010)," *Health, Religion, and Meaning: A Culture-Centered Study of Druze Women*". Quall Health Res. v 20. 845-858.

Zeng, Y., et al., (2011)," *Association of Religious Participation with Mortality among Chinese Old Adults*". Research on Aging. V 1. 51-83.